

Grondwettelijk Hof

**Arrest nr. 130/2023
van 21 september 2023
Rolnummer : 7991**

In zake : het beroep tot vernietiging van de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 « tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit », ingesteld door de vennootschap naar Frans recht « Rothschild Martin Maurel ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters P. Nihoul en L. Lavrysen, en de rechters J. Moerman, M. Pâques, D. Pieters, W. Verrijdt en K. Jadin, bijgestaan door de griffier N. Dupont, onder voorzitterschap van voorzitter P. Nihoul,

wijst na beraad het volgende arrest :

I. Onderwerp van het beroep en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 4 mei 2023 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 5 mei 2023, heeft de vennootschap naar Frans recht « Rothschild Martin Maurel », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. V. de Brabanter en Mr. G. Vael, advocaten bij de balie te Brussel, beroep tot vernietiging ingesteld van de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 « tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit » (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 2016, tweede editie).

Op 17 mei 2023 hebben de rechters-verslaggevers K. Jadin en D. Pieters, met toepassing van artikel 72, eerste lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, het Hof ervan in kennis gesteld dat zij ertoe zouden kunnen worden gebracht voor te stellen het onderzoek van de zaak af te doen met een arrest gewezen op voorafgaande rechtspleging.

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door F. Roland, adviseur-generaal bij de FOD Financiën, heeft een memorie met verantwoording ingediend.

De bepalingen van voormelde bijzondere wet van 6 januari 1989 met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. *In rechte*

- A -

A.1. De verzoekende partij vordert de vernietiging van de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 « tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit » (hierna : de wet van 3 augustus 2016).

De verzoekende partij zet uiteen dat het beroep is ingesteld op grond van artikel 4, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof (hierna : de bijzondere wet van 6 januari 1989). Zij geeft aan dat het beroep volgt op het arrest van het Hof nr. 136/2022 van 27 oktober 2022 (ECLI:BE:GHCC:2022:ARR.136), bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 maart 2023, waarbij het Hof oordeelde dat de bestreden bepalingen, in zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016, niet bestaanbaar zijn met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen rechtsbeginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

De verzoekende partij voert aan dat zij een kredietinstelling is en dat zij, voor het aanslagjaar 2016, de taks waarin de wet van 3 augustus 2016 voorziet, heeft betaald. Zij besluit daaruit dat zij een belang heeft bij het beroep.

De verzoekende partij leidt een enig middel af uit de schending, door de bestreden bepalingen, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten. Met verwijzing naar het voormelde arrest nr. 136/2022 doet zij gelden dat de bestreden bepalingen, in zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016, retroactief zijn en dat die retroactiviteit niet verantwoord is.

A.2. In hun conclusies opgesteld met toepassing van artikel 72 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, hebben de rechters-verslaggevers geoordeeld dat zij, om dezelfde redenen als die welke zijn uiteengezet in het voormelde arrest nr. 136/2022, ertoe zouden kunnen worden gebracht aan het Hof voor te stellen de rechtspleging af te doen met een arrest gewezen op voorafgaande rechtspleging, waarbij het beroep tot vernietiging gegrond wordt verklaard en waarbij de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 worden vernietigd in zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016.

A.3. In zijn memorie met verantwoording neemt de Ministerraad akte van de conclusies van de rechters-verslaggevers.

- B -

B.1. Bij verzoekschrift dat op 4 mei 2023 aan het Hof werd gericht, vordert de verzoekende partij de vernietiging van de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 « tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de

vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit » (hierna : de wet van 3 augustus 2016).

B.2.1. Bij zijn arrest nr. 136/2022 van 27 oktober 2022 (ECLI:BE:GHCC:2022:ARR.136), gewezen op prejudiciële vragen, heeft het Hof voor recht gezegd :

« In zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016, schenden de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 ‘ tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taksen, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit ’ de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen rechtsbeginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten ».

Dat arrest werd bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 13 maart 2023.

B.2.2. Het beroep tot vernietiging, dat aanhangig is gemaakt naar aanleiding van het voormelde arrest nr. 136/2022, wordt ingesteld op grond van artikel 4, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof (hierna : de bijzondere wet van 6 januari 1989), dat bepaalt :

« Voor de Ministerraad, voor de Regering van een Gemeenschap of van een Gewest, voor de voorzitters van de wetgevende vergaderingen op verzoek van twee derde van hun leden of voor iedere natuurlijke persoon of rechtspersoon die doet blijken van een belang staat een nieuwe termijn van zes maanden open voor het instellen van een beroep tot vernietiging tegen een wet, een decreet of een in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel, wanneer het Hof, uitspraak doende op een prejudiciële vraag, verklaard heeft dat die wet, dat decreet of die in artikel 134 van de Grondwet bedoelde regel een van de in artikel 1 bedoelde regels of artikelen van de Grondwet schendt. De termijn gaat in op de dag na de datum van de bekendmaking van het arrest in het *Belgisch Staatsblad* ».

Bij het voormelde artikel 4, tweede lid, heeft de bijzondere wetgever willen beletten dat in de rechtsorde bepalingen behouden blijven, die het Hof, bij een arrest gewezen op prejudiciële vraag, strijdig heeft verklaard met de regels waarvan het de naleving verzekert (zie *Parl. St.*, Senaat, 2000-2001, nr. 2-897/1, p. 6).

Uitspraak doende over een beroep tot vernietiging dat is ingesteld op grond van artikel 4, tweede lid, kan het Hof dus ertoe worden gebracht de bestreden norm te vernietigen, in zoverre het vooraf de ongrondwettigheid heeft vastgesteld in het prejudiciële contentieux.

De omvang van het thans onderzochte beroep tot vernietiging wordt dus beperkt tot de ongrondwettigheid die in het voormelde arrest nr. 136/2022, op prejudiciële vragen, werd vastgesteld.

B.3.1. De verzoekende partij is een rechtspersoon. Opdat haar beroep tot vernietiging dat zij heeft ingesteld op grond van artikel 4, tweede lid, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 ontvankelijk zou zijn, is vereist dat zij doet blijken van een belang.

B.3.2. De verzoekende partij voert aan dat zij een kredietinstelling is die, voor het aanslagjaar 2016, de taks waarin de wet van 3 augustus 2016 voorziet, heeft betaald. Zij doet dus blijken van een belang bij de vernietiging van de bestreden bepalingen in zoverre die van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016.

B.4.1. De verzoekende partij leidt een enig middel af uit de schending, door de bestreden bepalingen, van de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten. In hoofdzaak doet de verzoekende partij gelden dat, in zoverre de bestreden bepalingen van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016, zij retroactief zijn, en dat die retroactiviteit niet verantwoord is.

B.4.2. Bij zijn voormeld arrest nr. 136/2022 heeft het Hof geoordeeld :

« B.2. Het algemene opzet van het ontwerp dat ten grondslag ligt aan de wet van 3 augustus 2016, kan als volgt worden samengevat :

‘ Dit wetsontwerp beoogt de invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in het Wetboek diverse rechten en taksen ter vervanging van de bestaande jaarlijkse taksen, de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en de bijdrage voor de financiële stabiliteit. Deze vereenvoudiging dient plaats te vinden in een budgettair neutraal kader zodat de taks vanaf 2016 wordt begrensd tot het niveau van 805 miljoen euro.

Als heffingsgrondslag voor de eengemaakte taks werd geopteerd voor het gemiddeld bedrag van de schulden van de kredietinstelling tegenover cliënten vanaf 2016.

Het heffingspercentage van de nieuwe taks wordt bepaald in functie van een beoogde jaarlijkse opbrengst van 805 miljoen euro.

Er worden overgangsmaatregelen genomen in die zin dat de kredietinstellingen de reeds voor 2016 betaalde “ oude ” taksen en de voor dat jaar betaalde bijdrage voor het fonds voor de

financiële stabiliteit in mindering mogen brengen van het in 2016 het te betalen bedrag aan nieuwe taks ' (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/001, p. 3).

Zoals blijkt uit de memorie van toelichting, heeft de wetgever, voor de kredietinstellingen, een eengemaakte taks willen invoeren ter vervanging van de jaarlijkse taks bepaald in boek *Ibis* van het Wetboek der successierechten, de jaarlijkse taks bepaald in de artikelen 201¹⁰ en volgende van het Wetboek diverse rechten en taksen, verschillende aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en de bijdrage voor de financiële stabiliteit (*ibid.*, pp. 4-5).

B.3.1. De jaarlijkse taks op de kredietinstellingen, zoals zij volgt uit de wet van 3 augustus 2016, wordt vastgesteld op basis van de jaarlijkse taks die reeds was vastgelegd bij de artikelen 201¹⁰ en volgende van het Wetboek diverse rechten en taksen.

B.3.2. De wet van 3 augustus 2016 wijzigt niet artikel 201¹⁰ van het Wetboek diverse rechten en taksen, dat de aan de taks onderworpen kredietinstellingen identificeert.

B.3.3. Artikel 2 van de wet van 3 augustus 2016 vervangt artikel 201¹¹ van het Wetboek diverse rechten en taksen, dat de belastbare grondslag bepaalt, door de volgende bepaling :

‘ Art. 201¹¹. Een kredietinstelling bedoeld in artikel 201¹⁰ is de taks verschuldigd op het gemiddeld bedrag van haar schulden tegenover cliënten in het jaar voorafgaand aan het aanslagjaar. Voor de toepassing van dit artikel wordt onder het gemiddeld bedrag van de schulden van de kredietinstelling tegenover cliënten verstaan het rekenkundig gemiddelde van de bedragen die op het einde van iedere maand van het bedoelde jaar overeenkomstig de voorschriften van de Nationale Bank van België in het kader van de territoriale rapportering moeten worden vermeld op lijn 229 in tabel 00.20 “ Schulden tegenover cliënten ” (kolom 05, Totaal bedrag) van het Schema A ’.

B.3.4. Artikel 3 van de wet van 3 augustus 2016 wijzigt artikel 201¹² van het Wetboek diverse rechten en taksen, dat het belastingtarief vaststelt :

‘ In artikel 201¹² van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 22 juni 2012 en vervangen bij de wet van 30 juli 2013, worden de woorden “ op 0,0435 pct. ” vervangen door de woorden “ op 0,13231 pct. ” ’.

B.3.5. Artikel 5 van de wet van 3 augustus 2016 wijzigt artikel 201¹³ van het Wetboek diverse rechten en taksen, dat de datum waarop de taks opeisbaar is en de datum waarop zij betaald moest zijn, vaststelt :

‘ In artikel 201¹³ van hetzelfde Wetboek, ingevoegd bij de wet van 22 juni 2012, worden de volgende wijzigingen aangebracht :

1° in het eerste lid wordt het jaartal “ 2012 ” vervangen door het jaartal “ 2016 ”;

2° in het tweede lid worden de woorden “ en voor de eerste keer op 1 juli 2012 ” geschrapt ’.

Ingevolge die wijziging bepaalt artikel 201¹³ van het Wetboek diverse rechten en taksen :

‘ De taks is opeisbaar op 1 januari van elk jaar en voor de eerste keer op 1 januari 2016.

Hij moet betaald zijn uiterlijk op 1 juli van elk jaar.

Wanneer de taks niet binnen de voorgeschreven termijn werd betaald, is de wettelijke intrest, volgens het percentage in burgerlijke zaken, van rechtswege verschuldigd met ingang van de dag waarop de betaling had moeten geschieden.

Voor de berekening van de intrest wordt elke fractie van een maand gerekend als een volle maand ’.

B.3.6.1. De artikelen 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 stellen de overgangsbepalingen vast die gelden voor het aanslagjaar 2016.

B.3.6.2. Artikel 14 van de wet van 3 augustus 2016 wijkt af, voor het aanslagjaar 2016, van de bepaling die de belastbare grondslag vastlegt en van de bepaling die de datum vaststelt waarop de taks moet zijn betaald. Artikel 14 bepaalt :

‘ Voor het aanslagjaar 2016 is een kredietinstelling bedoeld in artikel 201¹⁰ van het Wetboek diverse rechten en taksen, in afwijking van artikel 201¹¹ van hetzelfde Wetboek, zoals vervangen bij artikel 2 van deze wet, de taks verschuldigd op het bedrag dat op 31 december 2015 overeenkomstig de voorschriften van de Nationale Bank van België in het kader van de territoriale rapportering moet worden vermeld op lijn 229 in tabel 00.20 “ Schulden tegenover cliënten ” (kolom 05, Totaal bedrag) van het Schema A. In afwijking van artikel 201¹³ van hetzelfde Wetboek zoals gewijzigd bij artikel 5 van deze wet, moet de voor het aanslagjaar 2016 verschuldigde taks betaald worden uiterlijk op 15 november 2016 ’.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp dat ten grondslag ligt aan de wet van 3 augustus 2016, werd dat artikel als volgt toegelicht :

‘ Artikel 14 regelt de overgang van de periode van de naast elkaar bestaande taksen en bijdrage naar die van de eengemaakte taks op kruissnelheid. Voor het overgangsjaar 2016 zullen de schulden tegenover cliënten op 31 december 2015 de heffingsgrondslag van de eengemaakte taks vormen. De taks zal moeten betaald worden ten laatste op 15 november 2016 ’ (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/001, pp. 8-9).

B.3.6.3. Artikel 15 van de wet van 3 augustus 2016 schrijft voor dat, voor het aanslagjaar 2016, het bedrag van de in het geding zijnde taks wordt verminderd (1) met het bedrag van de jaarlijkse taks bepaald in boek *Ibis* van het Wetboek der successierechten dat de kredietinstelling reeds heeft betaald voor het aanslagjaar 2016, (2) met het bedrag van de jaarlijkse taks bepaald in de artikelen 201¹⁰ en volgende van het Wetboek diverse rechten en taksen, zoals die bestonden vóór de inwerkingtreding van de wet van 3 augustus 2016, dat de kredietinstelling reeds heeft betaald voor het aanslagjaar 2016 en (3) met het bedrag van de bijdrage voor de financiële stabiliteit dat de kredietinstelling reeds in 2016 heeft betaald. Artikel 15 bepaalt :

‘ De voor het aanslagjaar 2016 betaalde bedragen aan jaarlijkse taksen op de kredietinstellingen in het Wetboek der Successierechten en het Wetboek diverse rechten en taksen, zoals ze bestonden voor de inwerkingtreding van deze wet, worden in mindering gebracht van het bedrag dat in het aanslagjaar 2016 moet worden betaald bij toepassing van

deze wet. Van dat bedrag wordt eveneens in mindering gebracht de voor 2016 betaalde bijdrage voor de financiële stabiliteit, bedoeld in de wet van 28 december 2011 tot invoering van een bijdrage voor de financiële stabiliteit en tot wijziging van het koninklijk besluit van 14 november 2008 tot uitvoering van de wet van 15 oktober 2008 houdende maatregelen ter bevordering van de financiële stabiliteit en inzonderheid tot instelling van een staatsgarantie voor verstrekte kredieten en andere verrichtingen in het kader van de financiële stabiliteit, voor wat betreft de bescherming van de deposito's, de levensverzekeringen en het kapitaal van erkende coöperatieve vennootschappen, en tot wijziging van de wet van 2 augustus 2002 betreffende het toezicht op de financiële sector en de financiële diensten '.

In de memorie van toelichting bij het ontwerp dat ten grondslag ligt aan de wet van 3 augustus 2016, werd dat artikel als volgt toegelicht :

‘ Voor het aanslagjaar 2016 moeten de banken de bestaande jaarlijkse taksen op de kredietinstellingen nog betalen. De betreffende schuldtitle bestond immers al voor de datum waarop dit wetsontwerp wet zal worden. Idem dito voor de bijdrage financiële stabiliteit.

Om te vermijden dat de banken in 2016 per slot van rekening tweemaal de “ bankentaks ” betalen, is voorzien dat zij van het in 2016 te betalen bedrag aan nieuwe taks op de kredietinstellingen in mindering mogen brengen :

1° de voor 2016 reeds betaalde “ oude ” taksen op de kredietinstellingen en

2° de voor hetzelfde jaar betaalde bijdrage voor het fonds voor de financiële stabiliteit.

Deze verrekening kan aanleiding geven tot een teruggave van het saldo indien de reeds betaalde “ oude taksen ” en de bijdragen voor het jaar 2016 in voorkomend geval meer zouden bedragen dan de nieuwe taks op de kredietinstellingen.

De bijdrage voor de financiële stabiliteit voor het jaar 2016 blijft door de vrijgestelde kredietinstellingen verschuldigd en komt niet voor teruggave in aanmerking. In die zin is er dus geen verschillende behandeling van de op grond van artikel 201^{12/1} van het Wetboek diverse rechten en taksen vrijgestelde kredietinstellingen ’ (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/001, p. 9).

B.3.7. Artikel 16 van de wet van 3 augustus 2016 bepaalt :

‘ De artikelen 10 tot 13 treden in werking vanaf aanslagjaar 2017 ’.

Bij ontstentenis van een andersluidende bepaling zijn de andere artikelen van de wet van 3 augustus 2016 in werking getreden tien dagen na de bekendmaking van die wet in het *Belgisch Staatsblad* van 11 augustus 2016, namelijk op 21 augustus 2016, krachtens artikel 4, tweede lid, van de wet van 31 mei 1961 “ betreffende het gebruik der talen in wetgevingszaken, het opmaken, bekendmaken en inwerkingtreden van wetten en verordeningen ”.

[...]

B.4. De eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 7478, de enige prejudiciële vraag in de zaak nr. 7504 en de eerste prejudiciële vraag in de zaak nr. 7515 hebben betrekking op de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de

Grondwet (zaken nrs. 7478, 7504 en 7515) en met de artikelen 16 en 172 van de Grondwet (zaken nrs. 7478 en 7504), in samenhang gelezen met artikel 1 van het Eerste Aanvullend Protocol bij het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met verschillende beginselen, waaronder het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

Het Hof onderzoekt die prejudiciële vragen samen.

B.5. Uit de bewoordingen van de prejudiciële vragen en uit de motivering van de verwijzingsbeslissingen blijkt dat de prejudiciële vragen enkel betrekking hebben op het aanslagjaar 2016. Het Hof beperkt bijgevolg zijn onderzoek tot dat aanslagjaar.

[...]

B.7. Het Hof onderzoekt eerst de bestaanbaarheid van de in het geding zijnde bepalingen met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen beginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

B.8. De artikelen 10 en 11 van de Grondwet hebben een algemene draagwijdte. Zij verbieden elke discriminatie, ongeacht de oorsprong ervan : de grondwettelijke regels van de gelijkheid en van de niet-discriminatie zijn toepasselijk ten aanzien van alle rechten en alle vrijheden.

B.9. De niet-retroactiviteit van de wetten is een waarborg die tot doel heeft rechtsonzekerheid te voorkomen. Die waarborg vereist dat de inhoud van het recht voorzienbaar en toegankelijk is, zodat de rechtzoekende de gevolgen van een bepaalde handeling in redelijke mate kan voorzien op het ogenblik dat die handeling wordt gesteld. De terugwerkende kracht is enkel verantwoord indien die absoluut noodzakelijk is voor de verwezenlijking van een doelstelling van algemeen belang.

B.10. Wanneer het Hof wordt gevraagd of een wetskrachtige bepaling bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met een algemeen rechtsbeginsel dat een grondrecht waarborgt, moet de categorie van personen van wie dat grondrecht zou zijn geschonden, worden vergeleken met de categorie van personen voor wie dat grondrecht is gewaarborgd.

Te dezen dient bijgevolg de categorie van personen van wie het grondrecht zou zijn geschonden dat wordt gewaarborgd door het algemeen rechtsbeginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten, te worden vergeleken met de categorie van personen voor wie dat grondrecht wel is gewaarborgd.

B.11. Het Hof onderzoekt in de eerste plaats of de in het geding zijnde bepalingen retroactief zijn.

B.12. Een fiscaalrechtelijke regel is slechts retroactief wanneer hij van toepassing is op feiten, handelingen en situaties die definitief waren voltrokken op het ogenblik dat hij in werking is getreden.

B.13. Uit artikel 5 van de wet van 3 augustus 2016 blijkt dat, voor het aanslagjaar 2016, de in het geding zijnde taks opeisbaar is op 1 januari 2016. Daaruit volgt noodzakelijkerwijs dat het belastbaar feit uiterlijk op die datum definitief voltrokken is. Het is dus niet mogelijk de

stelling van de Ministerraad te volgen, luidens welke, voor het aanslagjaar 2016, het belastbaar feit zou moeten worden beoordeeld op de datum van inwerkingtreding van de wet van 3 augustus 2016, namelijk 21 augustus 2016.

Bijgevolg dient te worden vastgesteld, zonder dat moet worden onderzocht of de in het geding zijnde taks een nieuwe taks of de wijziging van een bestaande taks is en zonder dat moet worden bepaald of de in het geding zijnde taks een directe belasting of een indirecte belasting is, dat de situaties waarop de in het geding zijnde bepalingen van toepassing zijn, definitief voltrokken waren op uiterlijk 1 januari 2016. De in het geding zijnde bepalingen zijn bijgevolg van toepassing op situaties die definitief voltrokken waren op het ogenblik van de inwerkingtreding van die bepalingen. De in het geding zijnde bepalingen zijn dus retroactief.

B.14. Het Hof onderzoekt thans of de retroactiviteit van de in het geding zijnde bepalingen absoluut noodzakelijk is voor het bereiken van een doel van algemeen belang.

B.15. De memorie van toelichting bij het ontwerp dat ten grondslag ligt aan de wet van 3 augustus 2016 vermeldt :

‘ Na de sector gehoord te hebben, heeft de regering uit verschillende opties gekozen voor de schulden tegenover cliënten als heffingsgrondslag voor de eengemaakte taks. Deze heffingsgrondslag is weliswaar niet gelinkt aan het risicoprofiel van de financiële instellingen maar heeft in vergelijking met de andere opties die werden onderzocht de volgende voordelen :

- *incentive* voor delokalisatie wordt beperkt;
- deze heffingsgrondslag realiseert de gewenste taks shift zonder extreme verschuivingen; de bijdragen weerspiegelen het “marktaandeel” van elke betalende instelling’ (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/001, p. 6).

In de geïntegreerde impactanalyse gaf de minister van Financiën aan dat het ‘ [de] bedoeling is enerzijds een vereenvoudiging van de bankentaksen door te voeren en anderzijds een recurrente jaarlijkse opbrengst van 805 miljoen euro voor de Schatkist te realiseren ’ (*ibid.*, p. 15). Hij verduidelijkte ook dat ‘ de eenmaking van de bankentaksen gepaard gaat met een globale bijdrageverhoging van de banksector met 55 miljoen euro ’ (*ibid.*, p. 17). Tijdens de bespreking in de commissie zette de minister van Financiën voorts uiteen :

‘ De nieuwe taks wordt berekend op basis van de jaarlijkse taks op de kredietinstellingen. Uit de verschillende mogelijkheden heeft de regering na overleg met de sector ervoor gekozen om de schulden tegenover cliënten als belastbare basis voor de unieke taks te nemen. Het is inderdaad zo dat deze belastbare basis geen rekening houdt met het risicoprofiel van de financiële instellingen. In vergelijking met de andere mogelijkheden biedt ze echter wel de volgende voordelen :

- de *incentive* voor delokalisatie wordt beperkt;
- deze heffingsgrondslag realiseert de gewenste taxshift in het voordeel van de spaarbanken. Na de hervorming zullen de grootbanken 69,9 % van het totaal aan bankentaksen bijdragen (het betreft het totaal van de nieuwe bankentaks, alsook de DGS [(Depositogarantiestelsel)] en SRF [(*Single Resolution Fund*) bijdrage]), de spaarbanken 21,6 % en de bijkantoren van buitenlandse banken 8,5 %. Voor de spaarbanken betekent dit een

relatieve daling van 24,9 % naar 21,6 % en een nominale daling van 22,6 miljoen euro, ondanks de stijging van de globale factuur voor de banksector in 2016 ' (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/002, p. 4).

Wat betreft de overgangsbepaling vervat in artikel 14 van de wet van 3 augustus 2016, wees de gemachtigde van de Regering de afdeling wetgeving van de Raad van State erop dat de bedoeling van die bepaling is, voor het aanslagjaar 2016, de belastbare grondslag vast te stellen op een tijdstip - zijnde 31 december 2015 - waarop het bedrag ervan vaststaat en niet meer vatbaar is voor manipulatie (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-1950/001, pp. 30-31).

B.16. Het algemeen belang kan vereisen dat een door de wetgever noodzakelijk geachte fiscale maatregel met terugwerkende kracht uitwerking heeft waardoor het voor de belastingplichtigen onmogelijk wordt om door anticiperend gedrag de beoogde gevolgen van de maatregel te verminderen.

Uit de in B.2 en in B.15 vermelde parlementaire voorbereiding blijkt dat de wet van 3 augustus 2016 tot doel heeft (1) verscheidene taksen en een bijdrage die ten laste zijn van de banksector te vervangen door een eengemaakte taks, met het oog op een vereenvoudiging, (2) een recurrente fiscale opbrengst van 805 miljoen euro te genereren, wat neerkomt op een algemene bijdrageverhoging voor de banksector met 55 miljoen euro, en (3) de belastbare grondslag zodanig te bepalen dat zij het 'marktaandeel' van elke kredietinstelling weerspiegelt, niet aanzet tot delokalisatie en een fiscale verschuiving (*tax shift*) doorvoert in het voordeel van de spaarbanken. Bovenop die doelstellingen voegt de Ministerraad in zijn memories eraan toe dat de wet van 3 augustus 2016 eveneens ertoe strekt de continuïteit van de belastinginning te waarborgen.

Noch uit de parlementaire voorbereiding, noch uit de memories van de Ministerraad blijkt evenwel waarom het, voor het bereiken van die doelstellingen, onontbeerlijk is om aan de in het geding zijnde bepalingen terugwerkende kracht te verlenen.

B.17. Uit hetgeen voorafgaat, volgt dat de retroactiviteit van de in het geding zijnde bepalingen niet verantwoord is.

B.18. In zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016, zijn de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 niet bestaanbaar met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in samenhang gelezen met het algemeen rechtsbeginsel van de niet-retroactiviteit van de wetten.

De toetsing van de in het geding zijnde bepalingen aan de andere in de prejudiciële vragen beoogde referentienormen kan niet tot een ruimere vaststelling van ongrondwettigheid leiden ».

B.5. Om redenen die identiek zijn aan die welke zijn uiteengezet in het voormelde arrest nr. 136/2022, is het enige middel gegrond.

De artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 moeten worden vernietigd in zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt de artikelen 2, 3, 5, 14 en 15 van de wet van 3 augustus 2016 « tot invoering van een nieuwe jaarlijkse taks op de kredietinstellingen in de plaats van de bestaande jaarlijkse taken, van de aftrekbeperkende maatregelen in de vennootschapsbelasting en van de bijdrage voor de financiële stabiliteit » in zoverre zij van toepassing zijn op het aanslagjaar 2016.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 21 september 2023.

De griffier,

De voorzitter,

N. Dupont

P. Nihoul